

Uitkomsten controle en overige informatie 2019

Rapportage aan Provinciale Staten

Provincie Zeeland | 14 april 2020

Building a better
working world

Ernst & Young Accountants LLP
Prof.Dr.Dorgelolaan 12
5613 AM Eindhoven, Netherlands
Postbus 455
5600 AL Eindhoven, Netherlands

Tel: +31 88 407 10 00
Fax: +31 88 407 48 00
ey.com

Provinciale Staten van de Provincie Zeeland
Postbus 6001
4330 LA MIDDELBURG

Eindhoven, 14 april 2020

REQ4396125/JvG/kvs

Geachte leden van de Provinciale Staten,

In aansluiting op onze controle van de jaarrekening 2019 van de Provincie Zeeland hebben wij het genoegen u hierbij de resultaten van onze controle te presenteren. Dit rapport bevat de onderwerpen waarvan wij het van belang vinden om met u te delen, alsmede de onderwerpen waar wij vanuit wet- en regelgeving verplicht zijn om over te rapporteren.

Wij benadrukken het belang van een open en transparante dialoog met u als leden van de auditcommissie en Provinciale Staten. Dit is een essentieel aspect van het controleproces en de corporate governance structuur als geheel. Het concept van dit verslag is d.d. 8 en 14 april jl. besproken met Gedeputeerde Staten, een afvaardiging van de directie en de afdeling financiën en control.

Een afschrift van dit verslag is toegezonden aan het college van Gedeputeerde Staten van de Provincie Zeeland.

Hoogachtend,
Ernst & Young Accountants LLP

w.g. drs. M.H. de Hair RA
Externe accountant

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting	1
Kernpunten	3
Jaarverslag en andere informatie	16
Bijlage: Controleverschillen	18
Bijlage: Wij zijn onafhankelijk	20
Bijlage: Verbonden partijen	22
Bijlage: Weerstandsvermogen en risicobeheersing	23
Bijlage: Materialiteit en rapporteringstolerantie	24
Bijlage: Controleaanpak rechtmatigheid	25
Bijlage: SiSa-bijlage	26

Managementsamenvatting

Wij hebben onze controle van de jaarrekening 2019 van de Provincie Zeeland afgerond. Onze controle is uitgevoerd in overeenstemming met hetgeen is uiteengezet in de opdrachtbrief zoals overeengekomen d.d. 30 september 2019.

Uitkomsten controle	
Goedkeurend oordeel ten aanzien van getrouwheid	Naar ons oordeel geeft de jaarrekening 2019 van de provincie Zeeland een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2019 als van de activa en passiva per 31 december 2019 in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV).
Goedkeurend oordeel ten aanzien van rechtmatigheid	Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties over 2019 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, waaronder provinciale verordeningen.
Ongecorrigeerde controleverschillen	In totaal resteren in de jaarrekening 2019 ongecorrigeerde controleverschillen voor een bedrag van € 0,4 miljoen met betrekking tot getrouwheid. Het totaalbedrag van de geconstateerde financiële rechtmatigheidsfouten bedraagt € 0,9 miljoen. Voor een totaaloverzicht van de ongecorrigeerde controleverschillen en financiële rechtmatigheidsfouten verwijzen wij naar het hoofdstuk Controleverschillen in de bijlage.
Geen bevindingen ten aanzien van de WNT-verantwoording	Wij hebben de WNT-verantwoording van de provincie Zeeland gecontroleerd met inachtneming van het Controleprotocol WNT. Wij hebben vastgesteld dat de opgenomen toelichting in de jaarrekening voldoet aan de daaraan te stellen eisen.
Geen bevindingen ten aanzien van de SiSa-bijlage	Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2019. Op grond van ons onderzoek hebben wij bij de overige specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.
Jaarverslag is opgesteld in overeenstemming met het BBV en bevat geen materiële inconsistenties met de jaarrekening	Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag overeenkomstig het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is opgesteld en met de jaarrekening verenigbaar is en het jaarverslag in het licht van de tijdens het onderzoek van de jaarrekening verkregen kennis en begrip omtrent de provincie en haar omgeving geen materiële onjuistheden bevat.

Op de volgende pagina hebben wij een tabel opgenomen met daarin de belangrijkste onderwerpen van onze controle die wij met u willen delen.

Overzicht belangrijkste aandachtspunten

Belangrijkste aandachtspunten in onze controle	Onze belangrijkste observaties / conclusies	Schattings-onzekerheid	Conclusie inzake de positie in de jaarrekening	Pagina ref.
Toereikendheid voorziening Thermphos	Onze conclusie is dat de voorziening Thermphos juist en volledig verantwoord is in de jaarrekening en dat de onzekerheden en risico's adequaat zijn toegelicht.	Middel	Aanvaardbaar	Pagina 3
Naleving Europese aanbestedingsregels	Van de totale inkopen van € 90,3 miljoen is € 850.000 onrechtmatig aanbesteed. Wij hebben dit bedrag opgenomen in het overzicht met controleverschillen	n.v.t.	Controleverschil rechtmatigheid	Pagina 4
Volledigheid en juistheid van de subsidieelasten	Op basis van de door ons verrichte controlewerkzaamheden hebben wij geen bevindingen geconstateerd met betrekking tot de juistheid en volledigheid van de verantwoorde subsidieelasten.	n.v.t.	Aanvaardbaar	Pagina 5
Naleving van en toelichting op de WNT	Wij hebben vastgesteld dat de WNT is nageleefd en dat de WNT-verantwoording in de jaarrekening voldoet aan de daaraan te stellen eisen.	n.v.t.	Aanvaardbaar	Pagina 7
Waardering van kapitaalverstrekking IFZ	De kapitaalverstrekking aan Investeringsfonds Zeeland BV (IFZ) is juist gewaardeerd in de jaarrekening.	Middel	Aanvaardbaar	Pagina 8
Waardering erfpachtgronden Marinierskazerne	Wij kunnen instemmen met de waardering van de erfpachtgronden in de jaarrekening 2019. Wij hebben vastgesteld dat deze gebeurtenis na balansdatum adequaat is toegelicht in de jaarstukken.	n.v.t.	Aanvaardbaar	Pagina 9
Waardering deelneming Westerschelde Ferry BV	De deelneming Westerschelde Ferry BV is juist gewaardeerd in de definitieve jaarrekening 2019.	Laag	Aanvaardbaar	Pagina 10
Impact COVID-19	De gebeurtenis na balansdatum heeft geen financiële gevolgen voor de jaarrekening 2019 en de mogelijke invloed is toereikend toegelicht in het jaarverslag en jaarrekening.	n.v.t.	Aanvaardbaar	Pagina 10

Bovenstaande aandachtspunten zijn in het vervolg van deze rapportage in detail beschreven.

Kernpunten

■ Toereikendheid voorziening Thermphos

Inleiding/aanleiding

Een belangrijke post in de provinciale jaarrekening betreft de voorziening Thermphos ter hoogte van € 6,9 miljoen (31 december 2018: € 22,4 miljoen). Deze voorziening is bestemd om de kosten voor de sanering en het beheer van de voormalige fosforfabriek door de hiervoor opgerichte entiteit Van Citters Beheer B.V. (VCB) te financieren. Dit overeenkomstig de gemaakte afspraken in de financiële- en samenwerkingsovereenkomst met het Rijk en de N.V. Zeeland Seaports.

Onze controleaanpak

Wij hanteren een volledig gegevensgerichte controleaanpak. Ter controle op de juistheid en volledigheid van de voorziening Thermphos hebben wij de volgende controlewerkzaamheden uitgevoerd:

- cijferbeoordeling;
- inwinnen van inlichtingen bij de verantwoordelijk medewerkers;
- kennismaken van de kwartaalrapportages van VCB;
- aansluiting gemaakt tussen de voorziening zoals opgenomen in de jaarrekening 2019 van VCB en de jaarrekening van de provincie;
- vastgesteld dat de jaarrekening van VCB is voorzien van een goedkeurende controleverklaring. Tevens hebben wij kennisgenomen van het verslag van bevindingen van de accountant van VCB;
- controle op de juiste en volledige toelichting in de jaarrekening van de onzekerheden en risico's die gerelateerd zijn aan deze voorziening.

Belangrijkste observaties

Gezien de uniciteit en complexiteit van de sanering is de financiële inschatting van de te maken kosten aan een verhoogd schattingsrisico onderhevig. Deze schattingonzekerheid is divers en toereikend toegelicht in de jaarrekening van de provincie als toelichting op de post voorzieningen. Wij adviseren Provinciale Staten kennis te nemen van de beschreven onzekerheden.

Het afgelopen jaar is een belangrijk jaar geweest inzake de sanering van het voormalige Thermphos-terrein. Er is een behoorlijke voortgang geboekt in de saneringswerkzaamheden, waardoor een beter en gedetailleerder inzicht is verkregen in de inschattingen rondom de nog te maken saneringskosten. De voorziening daalt fors als gevolg van deze uitgevoerde saneringswerkzaamheden in 2019. De verwachting van VCB op dit moment is dat de fysieke sanering eind 2020 afgerond wordt en dat de uitvoering past binnen het daarvoor beschikbaar gestelde budget.

Met name in de afrondende fase neemt het belang van het monitoren van de kosten toe. Wij adviseren Gedeputeerde Staten om blijvend aandacht te houden voor de kostenbeheersing door VCB.

Conclusie

Onze conclusie is dat:

- de voorziening Thermphos juist en volledig verantwoord is in de jaarrekening;
- de onzekerheden en risico's gerelateerd aan de voorziening Thermphos adequaat toegelicht zijn in de jaarrekening.

■ Naleving Europese aanbestedingsregels

Inleiding/aanleiding

Als gevolg van de complexe wet- en regelgeving rondom Europese aanbestedingen bestaat een verhoogd risico dat inkopen niet in overeenstemming met de Europese aanbestedingsregels plaatsvinden. Gezien de omvang van de provinciale inkopen kan dit risico leiden tot materiële financiële rechtmatigheidsfouten.

Onze controleaanpak

Wij hebben de volgende werkzaamheden uitgevoerd om vast te stellen of de Europese aanbestedingsregels zijn nageleefd:

- inwinnen van inlichtingen bij de verantwoordelijk medewerkers van de inkoopafdeling;
- steekproefsgewijs vaststellen of Europese aanbesteding juist heeft plaatsgevonden;
- meerjarenanalyse inkopen per crediteur om vast te stellen of sprake is van repeterende inkopen die de Europese aanbestedingsdrempel overschrijden;
- analyse van het interne contractenregister en de interne aanbestedingskalender.

Belangrijkste observaties

Vanuit onze uitgevoerde controlewerkzaamheden blijkt dat er geen sprake is van onrechtmatigheden in nieuwe inkoopcontracten. Wel constateren wij dat in 2019 voor een bedrag van € 850.000 aan inkopen niet in overeenstemming met de Europese aanbestedingsregels heeft plaatsgevonden. Dit betreffen doorlopende afnamecontracten vanuit voorgaande jaren.

De geconstateerde onrechtmatige inkopen kunnen als volgt worden samengevat:

- een onderhoudscontract is in het verleden ten onrechte als werk aangemerkt en aanbesteed (€ 733.000);
- het groenonderhoud is in het verleden ten onrechte niet als een gezamenlijke inkoopopdracht aangemerkt en aanbesteed (€ 117.000).

Wij constateren dat de organisatie nieuwe aanbestedingen heeft opgestart om de onrechtmatige voortzetting te beëindigen. Hiermee reageert uw organisatie adequaat op de bevindingen.

Conclusie

Van de totale aanbestedingsplichtige inkopen van € 90,3 miljoen is € 850.000 onrechtmatig aanbesteed. Wij hebben in ons overzicht met controleverschillen een financiële rechtmatigheidsfout opgenomen van € 850.000.

■ Verantwoording van de verstrekte subsidies

Inleiding/aanleiding

Op 21 januari 2019 heeft de commissie BBV de handreiking “Verantwoording van subsidies” gepubliceerd. Met deze handreiking geeft de commissie BBV antwoord op de vele vragen rondom de verantwoording van subsidies en verstrekte voorschotten op subsidies. In de handreiking gaat de commissie BBV in op de vraag wanneer de subsidie als last bij de subsidiegever en als bate bij de subsidieontvanger verantwoord dient te worden.

In de handreiking geeft de commissie BBV aan dat de verwerkingswijze afhangt van het type subsidie en de gestelde voorwaarden, waarbij de Commissie – bij voorwaardelijke subsidieverstrekingen (exploitatie- en investeringssubsidies) – duidelijk aangeeft dat de subsidielast op basis van het toerekeningsbeginsel verantwoord dient te worden. Dit betekent dat de subsidielast verantwoord dient te worden in het jaar waarin door de subsidieontvanger de prestatie (waarvoor de subsidie is verstrekt) is geleverd en (gedeeltelijk) aan de gestelde voorwaarden is voldaan.

In de jaarrekening 2019 van de Provincie Zeeland zijn de verstrekte (voorwaardelijke exploitatie- en investerings)subsidies verantwoord op basis van het voorzichtigheidsbeginsel. Deze verwerkingswijze wijkt derhalve af van de verwerkingswijze zoals opgenomen in de handreiking “Verantwoording van subsidies” d.d. 21 januari 2019 van de commissie BBV.

In 2019 en 2020 heeft overleg plaatsgevonden tussen het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, accountants en alle betrokken provincies om te komen tot één uniforme verwerkingswijze. Hierover is overeenstemming bereikt en dit wordt op dit moment vertaald naar een “vraag en antwoord” van de commissie BBV.

In deze “vraag en antwoord” zal een grondslag voor de verwerking en verantwoording van subsidielasten worden beschreven die past binnen het stelsel van baten en lasten, tegemoet komt aan het vereiste inzicht voor met name Provinciale Staten en niet leidt tot onnodige administratieve lasten (bij zowel subsidieverstrekkers als -ontvangers). Deze “vraag en antwoord” moet nog worden uitgebracht door de commissie BBV. Met het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de commissie BBV is afgesproken dat dit nieuwe stelsel met ingang van 1 januari 2021 van toepassing zal zijn (zonder terugwerkende kracht). Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft in de decembercirculaire 2019 aangekondigd de huidige werkwijze met betrekking tot de verantwoording van subsidies door de provincies ook in 2020 te gedogen.

Bovenstaande heeft tot gevolg dat in de jaarrekening 2021 een stelselwijziging voor de verantwoording van de subsidielasten plaats dient te vinden, om te voldoen aan de nog te publiceren “vraag en antwoord” voor verwerking en verantwoording van subsidielasten door de commissie BBV. Naar verwachting zal de post “nog te betalen subsidies” op basis van de nieuwe verwerkingswijze zoals opgenomen in de nog door de commissie BBV te publiceren “vraag en antwoord” lager uitvallen en het eigen vermogen hoger. De daadwerkelijke financiële impact kan – vanwege het ontbreken van de benodigde informatie – op dit moment echter nog niet worden bepaald.

In de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling in de jaarrekening heeft de Provincie Zeeland de huidige grondslag voor verwerking van subsidielasten duidelijk toegelicht. Daarnaast heeft de Provincie Zeeland de (mogelijke) gevolgen van de nieuwe handreiking “Verantwoording van subsidies” op de jaarrekening 2019 adequaat toegelicht in de toelichting op de balans van de jaarrekening. In overeenstemming met voorgaand jaar hebben wij in onze controleverklaring een paragraaf ter benadrukking van een aangelegenheid opgenomen waarin verwezen wordt naar deze toelichting.

■ Volledigheid en juistheid van de subsidielasten

Inleiding/aanleiding

Het proces van verstrekken van subsidies betreft een belangrijk proces binnen uw provincie. De totale subsidielast in de jaarrekening 2019 bedraagt € 108,7 miljoen, 47% van de totale lasten voor mutaties reserves. In overeenstemming met het door de Provinciale Staten vastgesteld beleid verantwoordt uw provincie projectsubsidies primair op basis van het voorzichtigheidsbeginsel, exploitatiesubsidies worden toegerekend aan het jaar waarop deze betrekking hebben.

Onze controleaanpak

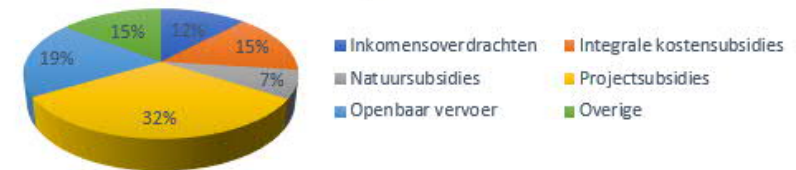
Wij hebben de volgende controlewerkzaamheden uitgevoerd om vast te stellen of de subsidielasten en -verplichtingen over 2019 juist en volledig zijn verantwoord:

- cijferanalyses op de subsidielasten en -verplichtingen ten opzichte van de begroting en voorgaand jaar;
- inwinnen van inlichtingen bij de verantwoordelijk medewerkers van de subsidie- en financiële afdeling;
- detailcontroles op de verantwoorde subsidielasten en het nog te betalen deel om vast te stellen of deze rechtmatig zijn verstrekt en juist en volledig zijn verantwoord en op de juiste manier zijn toegerekend aan 2019;
- analyse van volledigheid van de subsidievaststellingen op basis van eerder toegekende subsidiebeschikkingen, rekening houdende met einddatum van de subsidieperiode;
- doornemen van de planning-en-controlcyclus-rapportages en notulen van GS en PS besprekingen.

Belangrijkste observaties

Hieronder hebben wij inzicht gegeven in de aard van de subsidielasten die door de Provincie Zeeland in 2019 zijn verstrekt en verantwoord in de jaarrekening.

Subsidielasten in jaarrekening 2019 (totaal: € 108,7 mln.)

Wij constateren dat de projectsubsidies omvangrijk zijn en een hoger risico kennen ten aanzien van juiste afgrenzing naar boekjaren. Daarnaast heeft de toekomstige stelselwijziging impact op deze categorie subsidies.

Wij hebben detailcontroles uitgevoerd ten aanzien van de subsidielasten 2019 en dit heeft niet geleid tot bevindingen. Wel hebben wij het controleproces als intensief ervaren doordat subsidiedossiers niet op eenduidige wijze geregistreerd zijn.

Wij adviseren het college van Gedeputeerde Staten binnen het proces te borgen dat subsidiedossiers eenduidig geregistreerd worden zodat continu een actueel en compleet inzicht bestaat in de verstrekte subsidies. Het gebruik van een subsidievolg-systeem kan hier aan bijdragen.

Conclusie

Op basis van de door ons verrichte controlewerkzaamheden hebben wij geen bevindingen geconstateerd met betrekking tot de juistheid en volledigheid van de verantwoorde subsidielasten.

■ Naleving van en toelichting op de WNT-verantwoording

Inleiding/aanleiding

Op basis van de Wet normering topinkomens (WNT) is de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector in dienstverband en bij ontslag wettelijk gemaximeerd. Voor de bezoldiging van topfunctionarissen geldt naast de maximering een publicatieverplichting in de jaarrekening. Dit geldt eveneens voor bezoldiging van niet-topfunctionarissen, indien zij de maximale bedragen van topfunctionarissen overschrijden.

Gegeven de complexiteit van deze wetgeving in combinatie met de (wettelijk bepaalde) lage controletolerantie voor de accountant bestaat een verhoogd risico dat de WNT over 2019 niet is nageleefd en/of de toelichting op de WNT niet voldoet aan de geldende vereisten.

Onze controleaanpak

Wij hebben de volgende werkzaamheden uitgevoerd om vast te stellen dat de WNT over 2019 is nageleefd en of de toelichting in de jaarrekening voldoet aan de daaraan te stellen eisen:

- inwinnen van inlichtingen bij de verantwoordelijk medewerkers van de salarisadministratie inzake de totstandkoming van de WNT;
- aansluiting van de WNT-verantwoording in de jaarrekening met de salarisadministratie en financiële administratie;
- analyse op de volledigheid van functionarissen die verantwoord dienen te worden in het kader van de WNT;
- analyse volledigheid van de in de verantwoording opgenomen looncomponenten en vergoedingen, zowel via de salaris- als de financiële administratie.

Bij onze controle hebben wij gebruik gemaakt van interne specialisten van ons landelijk WNT-kennisteam.

Belangrijkste observaties

- In overeenstemming met de geldende wet- en regelgeving kwalificeren de secretaris en de griffier als leidinggevende topfunctionaris. De bezoldiging van de secretaris/griffier blijft binnen het voor de provincie algemeen geldende bezoldigingsmaximum.
- De beëindigingsvergoeding uit hoofde van de vaststellingsovereenkomst inzake de voormalig griffier is op juiste wijze opgenomen in de WNT-verantwoording.

Anticumulatiebepaling

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2019 hebben wij geen controlewerkzaamheden verricht op gegevens in de WNT-verantwoording, of het ontbreken daarvan, op grond van de anticumulatiebepaling van artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1 onderdeel j Uitvoeringsregeling WNT. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of geen sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen. Dit hebben wij in onze controleverklaring ook kenbaar gemaakt in een paragraaf overige aangelegenheden.

Conclusie

Wij hebben vastgesteld dat de Provincie Zeeland over 2019 de WNT heeft nageleefd en dat de WNT-verantwoording in de jaarrekening voldoet aan de daaraan te stellen eisen.

■ Waardering van kapitaalverstrekkingen IFZ

Inleiding/aanleiding

In 2018 is het Investeringsfonds Zeeland (IFZ) opgericht. De Provincie Zeeland draagt, op basis van de afspraken zoals overeengekomen in de bestuursovereenkomst “Zeeland in Stroomversnelling” in totaal €4,0 miljoen bij. Daarnaast is in de Zomernota 2019 besloten om aanvullend € 3,0 miljoen agiokapitaal beschikbaar te stellen.

IFZ heeft als doel het stimuleren van de lokale economie door het verstrekken van hoog risicodragend kapitaal aan startende en doorstartende ondernemers. Inherent aan de aard van dergelijke kapitaalverstrekkingen is er sprake van een verhoogd waarderingsrisico.

Onze controleaanpak

Ter controle op de juiste waardering hebben wij de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- cijferbeoordeling;
- inwinnen van inlichtingen bij de verantwoordelijk medewerkers;
- controle juistheid en rechtmatigheid van de kapitaalstorting in 2019 van € 1,25 miljoen aan de hand van onderliggende overeenkomst, besluit en bankafschrift;
- controle van de waardering van de kapitaalverstrekkingen in de jaarrekening 2019 aan de hand van onderliggende controle-informatie (zoals gecontroleerde jaarrekening 2019 van IFZ, alsmede de onderliggende participatiefondsen);
- controle dat de onzekerheden ten aanzien van de waardering van de kapitaalstelling toereikend zijn toegelicht in de jaarrekening.

Belangrijkste observaties

De totale kapitaalverstrekking van de Provincie Zeeland aan IFZ ultimo 2019 bedraagt € 2,5 miljoen (2018: 1,25 miljoen). Gezien de aard van deze kapitaalverstrekking bestaat een verhoogd risico dat de marktwaarde van de fondsen lager is dan de verantwoorde boekwaarde.

Op basis van de gecontroleerde jaarrekening 2019 van IFZ (en onderliggende participatiefondsen) constateren wij dat ultimo 2019 geen sprake is van een lagere marktwaarde. Wel constateren wij dat de omvang van de kapitaalverstrekkingen IFZ in de komende jaren verder toeneemt alsook de schattingsonzekerheden rondom deze activa. De tijdige beschikbaarheid van gedegen financiële analyses – ter onderbouwing van de waardering van de kapitaalbelangen – zijn cruciaal in het kader van periodieke toetsing van de waardering van de activa.

Wij adviseren Gedeputeerde Staten om de monitoring te laten aansluiten op de planning-en-controlcyclus van de provincie. Daarbij adviseren wij om in de informatievoorziening aan Provinciale Staten steeds de totale kapitaalverstrekking (inclusief de in het verleden directe afgeboekte bedragen) integraal mee te nemen zodat een compleet beeld bestaat over de inzet van deze middelen.

Conclusie

Onze conclusie is dat:

- de kapitaalstorting in 2019 rechtmatig plaatsgevonden heeft;
- het geactiveerde kapitaalbelang in IFZ juist verantwoord staat in de jaarrekening;
- onzekerheden toereikend toegelicht zijn in de jaarrekening.

■ Waardering erfpachtgronden Marinierskazerne

Inleiding/aanleiding

In 2012 is door het ministerie van Defensie besloten om de huidige marinierskazerne in Doorn te sluiten en te verplaatsen naar Vlissingen. De Provincie Zeeland heeft in de afgelopen jaren de gronden verworven waarop de realisatie van de marinierskazerne gepland is. In 2015 is door de Provincie Zeeland en het ministerie van Defensie een erfpachtcontract ondertekend, waarin is overeengekomen dat de gronden voor onbepaalde tijd worden verpacht aan het ministerie van Defensie. Dit erfpachtcontract dient – overeenkomstig de notitie erfpacht BBV – als grondslag voor waardering van de gronden (€ 13,3 miljoen ultimo 2019).

Op 14 februari 2020 heeft het kabinet een tweetal voorgenomen besluiten genomen. Dit betreffen:

1. het voorgenomen besluit om de kazerne niet in Vlissingen te bouwen;
2. het voorgenomen besluit tot compensatie die hieraan op een rechtvaardige wijze tegemoet komt.

In Kamermoties is toegezegd dat deze voorgenomen besluiten aan elkaar gekoppeld zijn, dat wil zeggen dat ofwel beide voorgenomen besluiten worden genomen ofwel geen van beide voorgenomen besluiten worden genomen.

Dit betreft een gebeurtenis na balansdatum die mogelijk impact kan hebben op de waardering van de gronden in erfpacht. In het kader van de controle van de jaarrekening 2019 hebben wij deze gebeurtenis geëvalueerd.

Observatie/bevinding

Het college heeft de jaarrekening 2019 opgemaakt vanuit het uitgangspunt dat het erfpachtcontract gehandhaafd wordt. Op basis van onderstaande overwegingen kunnen wij instemmen met dit uitgangspunt:

- het betreft een gebeurtenis na balansdatum, welke niet bekend was op balansdatum;
- de kabinetsbesluiten betreffen voorgenomen besluiten en geen definitieve besluiten;
- de voorgenomen besluiten zijn niet direct gerelateerd aan het erfpachtcontract;
- het erfpachtcontract is per heden niet opgezegd door het ministerie;
- het is per heden dus onbekend hoe het erfpachtcontract uitgediend of afgewikkeld gaat worden; in overeenstemming met het contract kunnen de gronden ook op een andere wijze worden gebruikt door het ministerie;
- het college heeft deze casus en de gehanteerde uitgangspunten ten aanzien van de verwerking in de jaarrekening (alook de mogelijke impact) toereikend toegelicht in de jaarrekening 2019 onder de paragraaf gebeurtenissen na balansdatum.

Wij constateren dat deze gebeurtenis na balansdatum – afhankelijk van toekomstige besluitvorming over het contract – mogelijk een negatieve impact kan hebben op de waardering van de erfpachtgronden (boekwaarde € 13,3 miljoen ultimo 2019). Dit is naar onze mening toereikend toegelicht in de jaarrekening 2019.

Conclusie

Wij kunnen op basis van de huidige informatie en omstandigheden instemmen met de waardering van de erfpachtgronden in de jaarrekening 2019. Wij hebben vastgesteld dat deze gebeurtenis na balansdatum adequaat is toegelicht in de jaarstukken.

■ Waardering deelneming Westerschelde Ferry BV

Inleiding/aanleiding

In het kader van toekomstbestendigheid van de veerverbinding Vlissingen-Breskens – momenteel geëxploiteerd door Westerschelde Ferry BV (WSF) – is door de Provinciale Staten in december 2018 besloten tot een incidentele kapitaalstorting van € 500.000 in 2019. Tegelijkertijd heeft Provinciale Staten besloten tot instelling van een bestemmingsreserve Westerschelde Ferry en om in 2019 een bedrag van € 500.000 aan deze reserve toe te voegen. De agiostorting is geactiveerd op de provinciale balans. Op basis van het BBV dient de deelneming gewaardeerd te worden tegen verkrijgingsprijs of lagere marktwaarde.

Observatie/bevinding

Nadat een EU aanbestedingstraject – om de exploitatie van de WSF aan de markt over te laten – niet is gelukt, heeft het college van Gedeputeerde Staten in juli 2019 met het bestuur van N.V. Westerscheldetunnel een intentieovereenkomst gesloten om WSF (onder bepaalde voorwaarden) voor een bedrag van € 1 over te dragen aan N.V. Westerscheldetunnel. Deze intentieverklaring is nader uiteengezet in de paragraaf Verbonden partijen in de jaarstukken 2019.

Op basis van een analyse van de waarde is geconstateerd dat de marktwaarde van deze deelneming ultimo 2019 lager is dan de kapitaalverstrekking. Op grond hiervan heeft Gedeputeerde Staten een voorziening ter hoogte van € 459.000 getroffen voor het verschil tussen de boekwaarde en de lagere marktwaarde. Deze voorziening is juist verwerkt in de definitieve jaarrekening 2019.

Conclusie

De deelneming WSF is juist gewaardeerd in de definitieve jaarrekening 2019.

■ Impact COVID-19

Inleiding/aanleiding

In de eerste maanden van 2020 is het COVID-19 (Corona-)virus uitgebroken en heeft zich in rap tempo mondiaal verspreid. De gevolgen van de uitbraak en de getroffen maatregelen zijn groot en raken alle sectoren.

De ontwikkelingen rondom het Corona-virus hebben grote invloed op de gezondheid van mensen en onze samenleving en daarbij ook op de operationele en financiële prestaties van organisaties en de beoordeling van de mogelijkheid om de continuïteit te handhaven. De jaarrekening en onze controleverklaring daarbij zijn gebaseerd op de condities op het moment dat deze zijn opgemaakt en de situatie verandert van dag tot dag. De invloed van deze ontwikkelingen op de Provincie Zeeland is uiteengezet in het jaarverslag en de toelichting opgenomen bij de gebeurtenissen na balansdatum.

Wij adviseren Gedeputeerde Staten om de impact van COVID-19 zo goed mogelijk in te schatten (bijvoorbeeld op basis van scenario's) en hierover tijdig de Provinciale Staten te informeren en indien noodzakelijk begrotingswijzigingen voor te stellen.

Conclusie

De Provincie Zeeland heeft deze gebeurtenis na balansdatum toereikend toegelicht in haar jaarverslag en in de jaarrekening.

Gezien de onzekerheden die gepaard gaan met deze ontwikkeling nemen wij in overeenstemming met de NBA Audit alert 42 een benadrukkingsparagraaf op in onze controleverklaring waarin wij de aandacht vestigen op de toelichting in het jaarverslag en jaarrekening.

■ Wij betrekken het risico op fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving in onze controle

Het college van Gedeputeerde Staten is verantwoordelijk voor het voorkomen en ontdekken van fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving door de implementatie van passende en toereikende interne controlemaatregelen. Provinciale Staten zijn verantwoordelijk voor het toezicht op het college van Gedeputeerde Staten, inclusief het toezicht op de interne controleomgeving. Het is onze verantwoordelijkheid om een controle zo te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat, waaronder fraude of niet-naleving van wet- en regelgeving. Daarom houden wij bij onze controle ook rekening met het risico van fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving.

Wij hebben de volgende frauderisico's en interne beheersmaatregelen geïdentificeerd en aanvullende controlewerkzaamheden uitgevoerd:

Geïdentificeerde frauderisico	Interne beheersmaatregelen	Onze testwerkzaamheden, aanvullende gegevensgerichte controlewerkzaamheden en bevindingen
Doorbreking van beheersmaatregelen door het management bij de juiste afgrenzing van subsidieasten en -(subsidie)verplichtingen alsmede de volledige verwerking van subsidieafrekeningen in het boekjaar.	Interne review door afdeling financiën op de juiste afgrenzing van subsidieasten en -verplichtingen (inclusief subsidieafrekeningen).	Voor onze controleaanpak, bevindingen en conclusie verwijzen wij volledigheidshalve naar onze uitwerking van het kernpunt op pagina 6.

Wij hebben ook de volgende risico's geïdentificeerd met betrekking tot het niet-naleven van de wet- en regelgeving:

Geïdentificeerde risico's voor het niet naleven van wet- en regelgeving	Interne beheersmaatregelen	Specifieke controlewerkzaamheden en bevindingen
Niet-naleving van de Europese aanbestedingsregels	Betrokkenheid afdeling inkoop bij inkooptrajecten met een omvang groter dan € 50.000 en daarnaast achteraf een interne analyse op de rechtmatigheid van de aanbestedingen (spendanalyse).	Voor onze controleaanpak, bevindingen en conclusie verwijzen wij volledigheidshalve naar onze uitwerking van het kernpunt op pagina 4.

Tijdens onze controle hebben wij geen indicaties verkregen voor feitelijke of vermoede fraude of niet-naleving van wet- en regelgeving of statuten.

Corruptie- en omkopingsrisico's

De provincie maakt onderdeel uit van de overheidssector waarin corruptie vaker dan bij andere sectoren voorkomt. Dit komt onder andere omdat veel transacties met een relatief grote omvang plaatsvinden, de transparantie over marktprijzen niet in alle gevallen voldoende is om te beoordelen en frequent zaken gedaan wordt met andere corruptiegevoelige sectoren (vastgoed, constructie, infrastructuur, etc.). Om deze reden hebben wij dit als aandachtspunt in onze controle meegenomen. Corruptie is een wereldwijd probleem, waarbij het ook uw verantwoordelijkheid is om corruptie binnen uw provincie te voorkomen. Onze beroepsregels zijn in de praktijkhandreiking Corruptie, een relevant onderwerp in het kader van (controle)werkzaamheden van de accountant verder aangescherpt, hetgeen tot aanvullende werkzaamheden heeft geleid.

Wij hebben de volgende werkzaamheden verricht om eventuele effecten van dit risico ten behoeve van onze controle van de jaarrekening te mitigeren:

- detailcontrole (aan de hand van een spendanalyse) op de inkopen en aanbestedingen om vast te stellen dat alle inkopen conform de geldende Europese aanbestedingsregels zijn aanbesteed;
- door middel van een steekproef vaststellen of voor alle inkopen die in rekening zijn gebracht aan de provincie ook een prestatie is geleverd door de tegenpartij;
- door middel van een steekproef vaststellen of aan alle grondaankopen en -verkoop door de provincie een taxatie door een onafhankelijk taxateur ten grondslag ligt en vaststellen dat de taxatiewaarde in lijn ligt met de waarde waarvoor de grond is aan- of verkocht;
- door middel van een steekproef vaststellen of alle verstrekte subsidies in overeenstemming met de geldende interne wet- en regelgeving zijn verstrekt.

Uit bovenstaande werkzaamheden zijn geen indicaties voor corruptie/omkoping gebleken.

■ Rechtmatigheidsbeheer

Wij zijn nagegaan of de financiële beheershandelingen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door de Provinciale Staten geautoriseerde begroting. Wij constateren de volgende overschrijdingen op lastenniveau ten opzichte van de gewijzigde begroting:

Lastenoverschrijding programma (bedragen in €)	Begrotingsafwijking	Onrechtmatig, telt niet mee in het oordeel	Onrechtmatig, telt mee in het oordeel
Programma 6 Culturele infrastructuur en monumenten totaal € 276.000 (1,4%)	Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaand beleid, maar niet tijdig konden worden gesignaleerd en worden gecompenseerd door hogere baten.	V	
Programma 7 Bestuur totaal € 377.000 (5,5%)	Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaand beleid, maar niet tijdig konden worden gesignaleerd.	V	

In de toelichting op het overzicht van baten en lasten is door het college een analyse van de overschrijdingen opgenomen. De overschrijdingen zijn toereikend toegelicht en passen binnen het bestaande beleid of worden gecompenseerd door hogere baten binnen het programma. Het college stelt uw Staten voor genoemde overschrijdingen te autoriseren in het kader van de vaststelling van de jaarrekening 2019. Vooruitlopend hierop zijn wij hiervan reeds uitgegaan bij het vormen van ons oordeel over de (begrotings)rechtmatigheid.

Kredieten

Wij zijn nagegaan of de investeringen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door Provinciale Staten geautoriseerde kredieten. Wij constateren dat er geen kredieten zijn overschreden.

Mutaties reserves

De mutaties in de reserves in het overzicht van baten en lasten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Bedrag (in €1.000)	Begroting 2019 na wijziging	Rekening 2019	Afwijking ten opzichte van begroting na wijziging
Stortingen in reserves	66.246	66.382	137
Onttrekkingen aan reserves	83.616	83.315	301
Saldo mutaties op reserves	(17.730)	(16.932)	438

Afwijkingen indien wenselijk toelichten.

Voor een nadere toelichting op de stortingen en onttrekkingen aan de reserves verwijzen wij naar de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening 2019. Wij hebben vastgesteld dat de stortingen en onttrekkingen aan de reserves rechtmatig hebben plaatsgevonden.

Bevindingen ten aanzien van het voorwaarden criterium

Voor onze bevindingen ten aanzien van het voorwaarden criterium (waaronder de rechtmatigheid van de inkopen en aanbestedingen) verwijzen wij naar het hoofdstuk "Controle-uitkomsten".

Misbruik en oneigenlijk gebruik

In de externe en interne regelgeving zijn diverse bepalingen opgenomen die erop zijn gericht om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen. Uw provincie heeft de toets op het misbruik en oneigenlijk gebruik neergelegd in interne controleplannen. De uitkomst van deze toets heeft niet geleid tot bevindingen die invloed hebben op de rechtmatigheid van baten en lasten en balansmutaties.

Niet-financiële beheershandelingen vallen buiten de scope van de rechtmatigheidscontrole

Handelingen en beslissingen van niet-financiële aard vallen buiten de scope van de rechtmatigheidscontrole door de accountant. De accountant toetst deze handelingen en beslissingen niet inhoudelijk door gegevensgericht onderzoek. Volstaan wordt in dit kader met het beoordelen van het interne systeem van risicoafwegingen. Binnen dit systeem moeten voorwaarden zijn geschapen om risico's goed te kunnen beoordelen en in de tijd te kunnen volgen.

Wij hebben ons een beeld gevormd over de wijze van totstandkoming van de inventarisatie van de risico's en de getrouwe weergave van de hieruit mogelijk voortvloeiende financiële gevolgen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing van het jaarverslag. Daarnaast hebben wij gericht geïnformeerd naar de lopende procedures waarbij de Provincie Zeeland betrokken is, teneinde indicaties te verkrijgen over de eventuele risico's op dit vlak. Op grond hiervan beschikken wij niet over aanwijzingen die een nader onderzoek naar de (financiële) gevolgen noodzakelijk maakt.

■ Significante tekortkomingen

Wij hebben (ook) inzicht verkregen in de opzet van de interne beheersomgeving (voor zover relevant voor onze opdracht). Wij hebben een gegevensgerichte controleaanpak toegepast. Dit betekent dat wij de operationele effectiviteit van de (belangrijkste) interne beheersmaatregelen niet hebben getoetst. In onze managementletter 2019, uitgebracht op 11 oktober 2019, hebben wij onze bevindingen en aanbevelingen van onze tussentijdse controle 2019 opgenomen. Over het algemeen constateren wij dat de Provincie Zeeland onze aanbevelingen en bevindingen voortvarend oppakt. Wij zullen u in onze managementletter 2020 informeren over de opvolging van onze bevindingen en aanbevelingen naar aanleiding van onze tussentijdse controle 2020.

■ Ons beeld van uw IT-omgeving

Onze controle hebben wij niet primair gericht op het afgeven van een oordeel op de continuïteit en de betrouwbaarheid van uw geautomatiseerde dataverwerking (of onderdelen daarvan). Wij zijn ook niet geïnstrueerd door het management om hiernaar te kijken. De jaarrekeningcontrolewerkzaamheden hebben echter geen tekortkomingen geïdentificeerd ten aanzien van de continuïteit en de betrouwbaarheid van uw geautomatiseerde gegevensverwerking.

In onze managementletter 2019 d.d. 11 oktober 2019 hebben wij u geïnformeerd over onze bevindingen ten aanzien van IT governance, informatiebeveiliging en de uitkomsten van onze IT-auditwerkzaamheden.

Jaarverslag en andere informatie

■ Jaarverslag

Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag:

- alle informatie bevat die op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is vereist;
- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat op basis van de verkregen kennis bij de jaarrekeningcontrole.

Vereisten jaarverslag

Uw jaarverslag bestaat uit de programmaverantwoording, de paragrafen en overige informatie. Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten bepaalt nadere voorschriften voor het jaarverslag.

In overeenstemming met de omvang en complexiteit van de provincie bevat het jaarverslag een evenwichtige en uitvoerige analyse van de financiële situatie op de verslagdatum, ontwikkelingen tijdens het boekjaar en inkomsten, alsmede een beschrijving van de risico's en onzekerheden.

Daarnaast dient in het jaarverslag de verwachte gang van zaken te worden opgenomen. Ten aanzien van het gebruik van financiële instrumenten door de provincie worden de doelstellingen en het beleid van de provincie inzake risicobeheer vermeld.

- Bijlagen

Bijlage: Controleverschillen

Tijdens onze controle hebben wij verschillen tussen bedragen, classificaties, presentatie en toelichtingen vastgesteld. Dit kan zijn:

- op de waardering of presentatie van posten van de jaarrekening;
- zoals ze naar onze mening gewaardeerd of gepresenteerd moeten worden in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

Hieronder hebben wij een samenvatting opgenomen van de materiële verschillen die zijn geïdentificeerd tijdens onze controle tot de datum van dit accountantsverslag. De eerste tabel bevat verschillen die door het college van Gedeputeerde Staten zijn gecorrigeerd. De tweede tabel bevat verschillen die niet zijn gecorrigeerd. Wij hebben beoordeeld in hoeverre de verschillen het gevolg zijn van tekortkomingen in de interne beheersomgeving en dit opgenomen in een aparte kolom in de tabel. Daarnaast zijn (eventuele) financiële rechtmatigheidsfouten in dit overzicht opgenomen.

■ Gecorrigeerde controleverschillen

Item/beschrijving van het controleverschil	Bedrag in euro's	Effect van deze bevinding op de evaluatie van de interne beheersomgeving	Referentie in dit verslag
Waardering deelneming Westerschelde Ferry BV	459.000	Wij hebben beoordeeld in hoeverre deze controleverschillen voortvloeien uit een tekortkoming in de interne beheersomgeving. Wij constateren dat sprake is van specifieke bevindingen op (veelal) incidentiele casussen die geen aanleiding geven om een significante tekortkoming in de interne beheersomgeving te veronderstellen.	Pagina 10
Waardering natuurgronden	405.000		n.v.t.
Waardering pensioenvoorzieningen	347.000		n.v.t.

Daarnaast zijn diverse presentatieverschillen doorgevoerd alsmede aanpassingen inzake de WNT verantwoording 2019.

■ Ongecorrigeerde controleverschillen

Wij hebben de ongecorrigeerde controleverschillen met het college van Gedeputeerde Staten besproken. Wij zijn van mening dat verschillen zoveel mogelijk door het college van Gedeputeerde Staten aangepast moeten worden. Wij kunnen ons vinden in de overwegingen van het college van Gedeputeerde Staten om deze verschillen niet te corrigeren, aangezien deze bedragen niet materieel zijn voor het inzicht van de jaarrekening of niet gecorrigeerd kunnen worden (in het geval van financiële rechtmatigheidsfouten). De overwogen kwalitatieve factoren zijn:

- het effect op het resultaat voor en na bestemming;
- het effect op de balansposten, inclusief het eigen vermogen;
- het effect op significante toelichtingen, individuele items, subtotaal of totaal in de jaarrekening.

Item/beschrijving van het controleverschil	Bedrag in €	Effect van deze bevinding op de evaluatie van de interne beheersomgeving	Referentie in dit verslag
Onrechtmatige inkopen (enkel impact op de rechtmatigheid)	850.000	Wij hebben beoordeeld in hoeverre dit controleverschil voortvloeit uit een tekortkoming in de interne beheersomgeving. Wij constateren dat sprake is van specifieke bevindingen op (veelal) incidentiele casussen die geen aanleiding geven om een significante tekortkoming in de interne beheersomgeving te veronderstellen.	Pagina 4
Baten uitvoeringskosten RVO inzake de boekjaren 2016 tot en met 2018 zijn onterecht verantwoord in de jaarrekening 2019 (enkel impact op de getrouwheid)	387.000		n.v.t.

Bijlage: Wij zijn onafhankelijk

Onafhankelijkheid van onze klanten is één van de fundamenteën in ons beroep. Wij monitoren voortdurend dat wij voldoen aan de onafhankelijkheidseisen die op ons van toepassing zijn. Op basis hiervan bevestigen wij dat Ernst & Young Accountants LLP en de personen die deel uitmaken van het controleteam voldoen aan de geldende onafhankelijkheidseisen.

Onderstaande tabel specificeert de bedragen die EY in rekening heeft gebracht voor dienstverlening aan de Provincie Zeeland:

Geleverde diensten (bedrag in €1.000)	Ernst & Young Accountants LLP	EY Netwerk in Nederland	Overig EY Netwerk	Totaal
Controlediensten	135,5	–	–	135,5
Andere assurance-diensten (subsidiecontrole NPW en fractievergoedingen)	15,7	–	–	15,7
Andere niet-controlediensten	–	–	–	–
Totale diensten	151,2	–	–	151,2

Overzicht van de gebudgetteerde en werkelijke controle uren	Begrote controle uren jaarstukken 2019	Werkelijke controle uren jaarstukken 2019	Opmerkingen
(Associate) partner	130	135	
(Senior) manager	310	323	Een tweetal gebeurtenissen na balansdatum heeft geleid tot een hogere uren besteding dan begroot.
Overige teamleden	750	771	
Totaal aantal controle uren	1.190	1.229	

■ Financiële relaties

Financiële relaties kunnen betrekking hebben op relaties van EY als onderneming met de Provincie Zeeland, evenals relaties van individuen (persoonlijke onafhankelijkheid). Er zijn geen bevindingen geconstateerd tijdens het boekjaar.

■ Andere onafhankelijkheidskwesties

Andere onafhankelijkheidskwesties kunnen bestaan uit:

- Zakelijke relaties
- Werkrelaties
- Andere persoonlijke relaties
- Geschenken en gastvrijheid
- Juridische procedures

Wij zijn niet op de hoogte van dergelijke kwesties die redelijkerwijs van invloed geacht kunnen worden te zijn op onze onafhankelijkheid met betrekking tot de Provincie Zeeland.

■ Gebruik van specialisten

Wij hebben bij de uitvoering van onze wettelijke controle gebruikgemaakt van specialisten. Deze specialisten hebben hun onafhankelijkheid aan ons bevestigd.

Bijlage: Verbonden partijen

Ten aanzien van de verbonden partijen van de Provincie Zeeland hebben wij vastgesteld dat:

- de (significante transacties met) verbonden partijen toereikend zijn toegelicht in de jaarrekening en de paragraaf Verbonden partijen;
- geen sprake is van indicaties voor ongeautoriseerde significante transacties met verbonden partijen, die indicaties geven voor fraude;
- geen sprake is van indicaties dat de van toepassing zijnde wet- en regelgeving niet is nageleefd.

Naleving notitie verbonden partijen commissie BBV

In december 2014 heeft de commissie BBV haar notitie inzake verbonden partijen herzien. In de notitie Verbonden Partijen gaat de commissie BBV onder meer in op de definitie van verbonden partijen, de begrotings- en verslaggevingsvoorschriften voor verbonden partijen, rechtmatigheid en bestuur en toezicht.

Op grond van deze verslaggevingsvoorschriften dient in de paragraaf Verbonden partijen onder meer de verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar (2019) te worden opgenomen, alsmede de verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar.

In de paragraaf Verbonden partijen in de jaarrekening 2019 heeft de Provincie Zeeland hiervoor – in lijn met de notitie verbonden partijen – een schatting aangehouden. Wij kunnen hiermee instemmen.

Bijlage: Weerstandsvermogen en risicobeheersing

In het jaarverslag is onder andere de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing opgenomen, die informatie bevat over de weerstandscapaciteit, de risico's en het beleid dat hieromtrent gedurende 2019 is gevoerd.

Hieronder hebben wij een overzicht opgenomen van de ontwikkeling van het weerstandsvermogen over de afgelopen jaren.

Weerstandsvermogen (bedragen x € miljoen)	Jaarverslag 2019	Jaarverslag 2018	Jaarverslag 2017
Beschikbare capaciteit (A)	31,6	43,3	23,6
Benodigde capaciteit (B)	6,9	9,7	10,1
Ratio weerstandsvermogen	4,6	4,5	2,3
Weerstandsvermogen (A-B)	24,7	33,6	13,5

De ratio tussen de beschikbaar en benodigde capaciteit bedraagt ultimo 2019 4,6. Hiermee kwalificeert de ratio (op basis van de interne nota weerstandsvermogen en risicobeheersing) als ruim voldoende. De ratio ligt in lijn met voorgaand jaar. De afname van de beschikbare capaciteit is met name het gevolg van een afname van de ruimte in de meerjarenbegroting. De afname van de benodigde capaciteit wordt voor een groot deel veroorzaakt door de afname van de risico's rondom de sanering Thermphos.

Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing geeft voldoende inzicht

Wij zijn van mening dat de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing een goed inzicht geeft in het beleid van de Provincie Zeeland ten aanzien van het weerstandsvermogen en de risico's waar uw provincie mee kan worden geconfronteerd. Tevens wordt inzicht gegeven in de beschikbare middelen (beschikbare weerstandscapaciteit) om de risico's af te dekken, indien de risico's op grond van het beleid ten aanzien van het weerstandsvermogen niet op andere wijze opgevangen kunnen worden. Wel merken wij op dat de provincie de paragraaf kan verbeteren door meer inzicht te geven hoe de belangrijkste risico's worden beheerst.

Conclusie

Wij achten de door de Gedeputeerde Staten gehanteerde afweging dat de provincie in staat is de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen aanvaardbaar. Daarnaast kunnen wij ons – op basis van de verkregen controle-informatie – verenigen met de bewering dat er geen gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan dat de provincie haar financiële risico's kan opvangen.

Bijlage: Materialiteit en rapporteringstolerantie

Op grond van het Bado stelt Provinciale Staten de goedkeuringstolerantie vast, die de accountant bij zijn jaarrekeningcontrole dient te hanteren. De goedkeuringstolerantie is vastgesteld door het college van Gedeputeerde Staten en vervolgens ter besluitvorming gebracht van Provinciale Staten. Op 13 maart 2020 is het normenkader vastgesteld, ten aanzien van toleranties zijn geen wijzigingen aangebracht.

Op grond van de jaarrekening 2019 bedraagt de goedkeuringstolerantie voor fouten afgerond € 2.953.000 (1% van de lasten) en voor onzekerheden € 8.859.000 (3% van de lasten). Als de goedkeuringstolerantie niet wordt overschreden, kan een goedkeurende controleverklaring afgegeven worden.

Deze goedkeuringstolerantie is een kwantitatief criterium. De uiteindelijke oordeelsvorming is echter altijd een combinatie van kwalitatieve en kwantitatieve afwegingen.

De rapporteringstolerantie, de maatstaf die geldt voor het rapporteren van fouten en onzekerheden, is door Provinciale Staten bepaald op € 588.250.

Goedkeuringstolerantie	Goedkeurend	Beperking	Oordeelonthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	$\leq 1\%$	$> 1 < 3\%$	-	$\geq 3\%$
Onzekerheden in de jaarrekening (% lasten)	$\leq 3\%$	$> 3 < 10\%$	$\geq 10\%$	-

Bijlage: Controleaanpak rechtmatigheid

Wij hebben bij de controle over 2019 de rechtmatigheid getoetst conform de bepalingen van het Bado en het controleprotocol 2019 van de Provincie Zeeland.

Bij onze controle hebben wij aandacht gegeven aan de volgende onderwerpen:

- de totstandkoming van het normenkader en toetsingskader van de provincie;
- het rechtmatigheidsbeheer;
- de naleving van het voorwaarden criterium;
- de begrotingsrechtmatigheid;
- de kredieten;
- mutaties in de reserves;
- het misbruik-en-oneigenlijk-gebruik criterium;
- de niet-financiële beheershandelingen.

Begrotingscriterium

Met de controle op de juiste toepassing van het begrotingscriterium toetsen wij of het budgetrecht van Provinciale Staten is gerespecteerd. Wij beoordelen bij onze controle de overschrijdingen ten opzichte van de begrote lasten per programma. Dit betreffen enkel de lasten omdat hierop een beoordeling en rapportering van de accountant wordt gevraagd vanuit de Kadernota Rechtmatigheid.

Provincie Staten autoriseert de begroting (en begrotingswijzigingen) en geeft daarmee toestemming voor de uitvoering van het beleid en de daarvoor benodigde middelen. Het is de verantwoordelijkheid van het college van Gedeputeerde Staten om begrotingsafwijkingen tijdig te signaleren en te rapporteren aan Provinciale Staten. Door een goede inrichting van de planning-en-controlcyclus zorgt het college van Gedeputeerde Staten ervoor dat de begroting en budgetten worden bewaakt en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig gemeld worden aan Provinciale Staten, zodat zij tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen.

Indien desondanks budgetten worden overschreden en niet meer gedurende het jaar voorgelegd kunnen worden aan Provinciale Staten, is strikt genomen sprake van een onrechtmatigheid. Deze overschrijdingen hoeven echter niet in alle gevallen meegewogen te worden in het accountantsoordeel. Voor een juiste oordeelsvorming is van belang in hoeverre de begrotingsoverschrijding past binnen het door Provinciale Staten geformuleerde beleid, deze wordt gecompenseerd door hogere opbrengsten of kostenoverschrijdingen bij openeinderegelingen. Deze overschrijdingen dienen te worden weergegeven in de jaarrekening en kunnen door het vaststellen van de jaarrekening alsnog door Provinciale Staten geautoriseerd worden.

Voor onze conclusies en bevindingen ten aanzien van de controle van voorgenoemde rechtmatigheidsaspecten verwijzen we naar het hoofdstuk Controle-uitkomsten van dit verslag.

Bijlage: SiSa-bijlage

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2019 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw provincie samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2020 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer specifieke uitkering conform SiSa-bijlage 2019	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
I&M E12	Regeling specifieke uitkeringen N-wegen	Geen	–	Niet van toepassing

Strekking controleverklaring rechtmatigheid: goedkeurend

Strekking controleverklaring getrouwheid: goedkeurend

